

**BIOLOGIYA DARSLARINI TASHKILLASHTIRISHDA KREATIV
ME'TODLARDAN FOYDALANISH**

*Toshkent viloyati Piskent tumani 1-son K.H.M biologiya fani o'qituvchisi
Gulmatova Gulnoza*

Annotatsiya: Biologiya darslarini tashkillashtirishda kreativ metodlardan foydalanish, ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishda muhim ahamiyatga ega. Kreativ metodlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtiradi, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va biologiya faniga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ushbu maqolada biologiya darslarida kreativ metodlardan foydalanishning turli usullari va ularning afzalliklari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: biologiya, o'qitish jarayoni, ijodiy fikrlash, kreativ metodlar, loyiha asosida o'qitish, ijodiy fikrlash.

Biologiya — hayot va uning jarayonlarini o'rganadigan fan bo'lib, yer yuzidagi barcha tirik organizmlar, ularning tuzilishi, funksiyalari, rivojlanishi va o'zaro munosabatlari haqida ma'lumot beradi. Biologiya fani, o'z ichiga ko'plab bo'limlarni oladi, jumladan, zoologiya, botanika, mikrobiologiya, genetik, ekologiya va boshqa ko'plab sohalarni. Har bir bo'lim o'ziga xos xususiyatlari va tadqiqot ob'ektlariga ega bo'lib, biologiyaning umumiy tushunchasini shakllantiradi. Biologiyaning asosiy maqsadi — tirik organizmlarning hayotiy jarayonlarini, ularning tuzilishi va funksiyalarini, shuningdek, ularning atrof-muhit bilan o'zaro munosabatlarini o'rganishdir. Bu fan, ilmiy tadqiqotlar, eksperimentlar va kuzatishlar orqali amalga oshiriladi. Biologiya, shuningdek, hayotning kelib chiqishi, evolyutsiyasi va tirik organizmlarning xilma-xilligi kabi muhim savollarga javob berishga yordam beradi. Biologiya fani, insoniyat uchun juda muhim ahamiyatga ega. U, nafaqat tirik organizmlarning hayoti va rivojlanishini o'rganadi, balki inson salomatligi, oziq-ovqat xavfsizligi, atrof-muhit muhofazasi va boshqa ko'plab sohalarda muhim rol o'ynaydi. Biologiya, shuningdek, insoniyatning kelajagi uchun zarur bo'lgan bilimlarni taqdim etadi. Tabiatni va uning qonuniyatlarini o'rganish orqali, insoniyat o'z hayotini yaxshilash va atrof-muhitni muhofaza qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Biologiya, shuningdek, ta'lim jarayonida ham muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarga biologiya fanini o'rganish, ularning ilmiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Biologiya darslari orqali o'quvchilar hayotiy jarayonlarni, organizmlarning o'zaro munosabatlarini va ekologik tizimlarni o'rganadilar. Bu, o'z navbatida, ularni atrof-muhitni muhofaza qilishga, biologik xilma-xillikni saqlashga va sog'lom turmush tarzini yuritishga undaydi. Biologiya fani, kelajakda ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar orqali biologiya, yangi dori-darmonlar, qishloq

xo'jaligi texnologiyalari va boshqa ko'plab sohalarda yutuqlarga erishishda davom etadi. Biologiya, insoniyatning hayotini yaxshilash, salomatligini saqlash va atrof-muhitni muhofaza qilishda muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun, biologiya fanini o'rganish va rivojlantirish, kelajak avlodlar uchun ham zarurdir. [1]

Kreativ metodlar o'quvchilarning o'zaro hamkorligini kuchaytiradi. Guruhli ishlash, muhokama va fikr almashish orqali o'quvchilar bir-birlaridan o'rganadilar. Masalan, dars davomida o'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lib, ularga biologik muammolarni hal qilish vazifasini berish mumkin. Bu usul o'quvchilarning fikr yuritish qobiliyatini rivojlantiradi va ularni muammolarni hal qilishga undaydi. Shuningdek, guruhda ishlash orqali o'quvchilar o'zaro fikr almashish va bir-birlarining fikrlarini hurmat qilishni o'rganadilar.[2]

Biologiya darslarida kreativ metodlardan yana biri — loyiha asosida o'qitishdir. O'quvchilarga biologiya bilan bog'liq loyiha yaratish vazifasi berilganda, ular o'z ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, o'quvchilar o'zlari tanlagan biologik mavzu bo'yicha tadqiqot olib borishlari, eksperimentlar o'tkazishlari yoki biologik jarayonlarni modellashtirishlari mumkin. Bunday loyiha ishlari o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va ularni biologiya faniga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Darslarda o'yin elementlarini qo'shish ham kreativ metodlardan biridir. O'yinlar orqali o'quvchilar biologik bilimlarni o'rganish jarayonini qiziqarli va qiziqarli qilishlari mumkin. Masalan, biologiya faniga oid viktorinalar, rol o'ynash o'yinlari yoki simulyatsiyalar tashkil etish orqali o'quvchilar biologik jarayonlarni amalda ko'rishlari va o'z bilimlarini sinab ko'rishlari mumkin. O'yinlar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Vizual materiallardan foydalanish ham biologiya darslarini qiziqarli qilishda muhim rol o'ynaydi. Diagrammalar, grafiklar, rasmlar va videolar orqali o'quvchilar biologik jarayonlarni yaxshiroq tushunishlari mumkin. Masalan, o'quvchilarga o'simliklarning fotosintez jarayonini tushuntirishda grafiklar va diagrammalardan foydalanish, ularning kuzatish qobiliyatini rivojlantiradi va mavzuni yaxshiroq o'zlashtirishlariga yordam beradi. Shuningdek, biologik jarayonlarni ko'rsatish uchun videolarni ko'rish ham o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Darslarni tashkillashtirishda interaktiv metodlardan foydalanish ham samarali bo'lishi mumkin. O'quvchilar bilan interaktiv muhokamalar o'tkazish, savol-javob sessiyalarini tashkil etish yoki onlayn platformalarda o'zaro fikr almashish imkoniyatlarini yaratish, ularning fikrlarini ifoda etish va o'z bilimlarini mustahkamlashda yordam beradi. Interaktiv metodlar o'quvchilarning ishtirokini oshiradi va dars jarayonini yanada qiziqarli qiladi.[3]

Biologiya darslarida kreativ metodlardan foydalanish, shuningdek, o'quvchilarning hissiy jihatdan rivojlanishiga ham yordam beradi. O'quvchilar biologik jarayonlarni o'rganish jarayonida o'z his-tuyg'ularini ifoda etish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, dars davomida o'quvchilar o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va

tajribalarini baham ko'rishlari mumkin. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning o'zaro munosabatlarini mustahkamlashga va bir-birlariga yordam berishga undaydi. Yana bir muhim jihat — biologiya darslarida kreativ metodlardan foydalanish, o'quvchilarning o'z-o'zini baholash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilar o'z ishlarini baholash, o'z xatolaridan o'rganish va o'z bilimlarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Masalan, o'quvchilarga o'z loyihalarini taqdim etish va bir-birlarining ishlarini baholash vazifasi berilganda, ular o'z fikrlarini ifoda etish va o'z bilimlarini sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'lishadi.[4]

Biologiya darslarida kreativ metodlardan foydalanish, shuningdek, o'quvchilarning o'zlariga bo'lgan ishonchini oshiradi. O'quvchilar o'z ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish va o'z bilimlarini amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishganda, ularning o'ziga bo'lgan ishonchi ortadi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlariga va o'z bilimlarini yanada chuqurroq o'zlashtirishlariga yordam beradi.[5]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, biologiya darslarini tashkillashtirishda kreativ metodlardan foydalanish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali qilishda muhim ahamiyatga ega. Kreativ metodlar o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, ularning o'zaro hamkorligini kuchaytiradi va biologiya faniga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'quvchilarning hissiy rivojlanishi, o'z-o'zini baholash qobiliyatini oshirish va o'zlariga bo'lgan ishonchlarini kuchaytirish orqali, kreativ metodlar ta'lim jarayonini yanada boyitadi va o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Murodov A. - "Zamonaviy ta'lim texnologiyalari", "O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta ta'lim vazirligi". 2023,
2. Qodirova S. - "Biologiya darslarida multimedia vositalaridan foydalanish", "Fan va texnologiya nashriyoti". 2022,
3. Tursunov D. - "Interaktiv ta'lim: nazariya va amaliyot", "O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti". 2021,
4. Abdullayeva L. - "Virtual laboratoriyalar: biologiya fanida qo'llanilishi", "O'zbekiston ta'lim nashriyoti". 2023,
5. Xodiev D. - "Mobil ilovalar yordamida ta'lim jarayonini takomillashtirish", "Yoshlar nashriyoti". 2022,
6. Nuriddinov A. - "O'qitishda zamonaviy platformalar va ularning afzalliklari", "O'zbekiston ta'limi nashriyoti". 2021, "
7. Mamatqulov A. - "Raqamli resurslar va ta'lim", "O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi nashriyoti". 2020,